

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sulpici[i] Severi Presbyteri Opera Omnia

Sulpicius <Severus>

Amstelodami, 1665

Epistola III. Ad Bassulam Socrum Suam, Quomodo B. Martinus ex hac vita
ad immortalem transierit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11490

EPISTOLA III.

A D

BASSULAM SOCRUM SUAM,

Quomodo B. Martinus ex hac vita ad immortalam transierit.

SULPICIVS Severus Bassulæ parenti venerabili salutem. Si parentes vocari in jus liceret, te plane expilatiouis furtique ream, ad prætoris tribunal iusto loro traheremus. Quid enim non conquerar, quam à te patior injuriam? Nullam mihi domi chartulam, nullum libellum, nullam epistolam reliquisti: ita furaris omnia, ita universa divulgas. Si quid ad amicum familiariter scripsi, si quid forte dum ludimus, quod velim tamen occultum esse, dictavi, omnia ad te prius pæne, quam fuerint scripta, aut dictata, perveniunt. Nimirum obæratos habes notarios meos, per quos tibi nostræ inepitiæ publicantur. Nec tamen adversum eos possum moveri, si tibi parent, qui in jus nostrum ex tua potissimum liberalitate venerunt, seque adhuc tuos quam meos esse meminerunt. Tu sola ea rea, tu sola culpabilis, quæ & mihi infidiaris, & illos fraude circumvenis, ut sine delicto ullo familiariter scripta, aut negligenter emissa, inlucubrata tibi penitus atque impolita traduntur. Nam ut de reliquis taceam, rogo quemadmodum tam cito ad te epistola illa potuit pervenire, quam nuper ad Aurelium Diaconum scripseramus? Ego enim Tolosæ positus, tu Treveris constituta, & tam longe à patria filio inquietante divulsa, qua tandem familiarem illam epistolam occasione furata es?

Nam-

AD BASSULAM.] De hac ita Paulinus epist. I. *Merito socrum san- tam omni liberaliorem parente in matrem sortitus æternam.* Hanc igitur instituti sui habuit sociam, mortua, uti existi-

mo uxore, ut Therasiam suam habuit Paullinus. *Giselin.*

I *Quam nuper ad Aurelium Diaconum scripseram.*] Ea est Epistola præcedens.

Hh 5

I Com-

Namque accepi litteras tuas, quibus scribis, in eadem epistola, qua de obitu Domini Martini fecerim mentionem, ipsum beati viri transitum exponere debuissem. Quasi vero ego illam epistolam aut legendam alii, præterquam ipsi, ad quem missa videtur, ediderim: aut ego tanto sim operi destinatus, ut omnia quæ de Martino cognosci oportet, me potissimum scribente notescant. Itaque si qua de obitu sancti episcopi audire desideras, ab illis potius qui interfuere, cognosce. Ego tibi statui nihil scribere, ne ubique me publiques. Tamen si das fidem, nulli te esse lecturam, paucis tuæ satisfaciam voluntati. Itaque præstabo te his, quæ mihi sunt comperta, participem.

Martinus igitur obitum suum longe ante præcivit, dixitque fratribus dissolutionem sui corporis imminere. Interea causa exstitit, qua¹ Condatensem diœcesim visitaret. Nam clericis inter se ecclesiæ illius discordantibus, pacem cupiens reformare, licet finem dierum suorum non ignoraret: proficisci tamen istiusmodi ob causam non recusavit: bonam hanc virtutum suarum consummationem existimans, si pacem ecclesiæ redditam reliquisset. Ita profectus cum suo illo, ut semper frequentissimo discipulorum sanctissimoque comitatu,² mergos in flumine conspicatur piscium prædam sequi, & rapacem ingluviem assiduis urgere capturis. *Forma, inquit, hæc demonum est, insidiantur incautis, capiunt nescientes: captos devorant, exsaturatique non queunt devoratis.* Imperat deinde potenti virtute

ver-

¹ Condatensem diœcesim visitaret.] Epistola I. Cum ad diœcesim quandam, pro solemnî consuetudine (sicut Episcopus visitare Ecclesias suas moris est) media fere hyeme Martinus venisset. Dial. II. IV. Iter cum eo, dum diœcesim visitat, egimus. Guibertus Gemblacensis epistola ad Philippum episcopum Coloniensem cap. XI. Condatum vocat ipsum opidum, in Turonum & Pictavorum finibus situm: quod hodie

que à Martini ibidem mortui celebritate S. Martini nomen usurpat. Giselinus.

² Mergos.] Avis voracissima, helluonum & Damonum imago. Refert Scalliger Exerc. CCXXXIII. contra Cardanum: Venetiis quendam habuisse cicuratum mergum, quem solitus fuerit manumittere, atque mergum ingressum in mare quæsisse cibos, & satiatum rediisse ad Dominum.

I Resolvi.]

verborum, ut eum cui innatabant gurgitem relinquentes, aridas peterent, desertasque regiones: eo nimirum circa aves illas usus imperio, quo dæmones fugare consueverat. Ita grege facto, omnes in unum illæ volucres congregatæ, relicto flumine, montes silvasque petierunt, non sine admiratione multorum, qui tantam in Martino virtutem viderent, ut etiam avibus imperaret. Aliquamdiu ergo in vico illo, vel in ecclesia ad quam ierat, commoratus, pace inter clericos restituta, cum jam regredi ad monasterium cogitaret, viribus corporis cœpit repente destitui: convocatisque discipulis, indicat se jam ¹resolvi. Tum vero mœror & luctus omnium, vox una plangentium: ²Cur nos pater deseris? aut cui nos desolatos relinquis? invadent gregem tuum lupi rapaces: & quis eos à morsibus nostris, percusso pastore, prohibebit? Scimus quidem desiderare te Christum: sed ³salva tibi sunt tua præmia: nec dilata minuentur: nostri potius miserere, quos deseris. Tunc ille motus his fletibus, ut totus semper in Domino misericordiæ visceribus affluebat, lacrymassè perhibetur: conversusque ad Dominum hac tantum flentibus voce respondit: Domine si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem: fiat voluntas tua. Nimirum inter spem amoremque positus, dubitavit pæne quid mallet: quia nec hos deserere, nec à Christo volebat diutius separari: nihil tamen in voto suo ponens, aut voluntati relinquens, totum se Domini arbitrio potestatique committens. Nonne tibi his paucissimis verbis dicere videtur; Gravis quidem est Domine corporeæ pugna militiæ, & jam satis est, quod hucusque certavi; sed si adhuc in eodem labore pro castris tuorum stare me præcipis, non recuso, nec fatiscentem causabor atatem. Munia tua devotus implebo, sub signis tuis quod ipse

¹ Resolvi.] Sic supra dissolutionem dixit, exprimens illa Apostoli Phil. I. 23.

τὸ ἐπιθυμῶν ἔχειν εἰς τὸ ἀναλῶσαι.

² Cur nos pater deseris? aut cui nos de-

solatos relinquis?] Hæc ex Virgilio expressa sunt IV. Æneid. 323.

³ Salva tibi sunt tua præmia; nec dilata minuentur.] Etiam hæc ex Poëta expressit.

I Nobilis

ipse tu jufferis militabo. Et quamvis optata sit seni missio post laborem, est tamen animus victor annorum, & cedere nescius senectuti. Ac si jam parcis etati, bonum est mihi Domine voluntas tua: hos vero, quibus timeo, ipse custodies. O virum ineffabilem, nec labore victum, nec morte vincendum, qui in nullam se partem pronior inclinaverat, nec mori timuit, nec vivere recusavit. Itaque cum jam per aliquot dies vi februm teneretur, non tamen à Dei opere cessabat; pernox in orationibus & vigiliis, fatiscentes artus servire spiritui cogebat, ¹ nobili illo stratu suo, in cinere & cilicio recubans. Et cum à discipulis rogaretur, ut saltem vilia sibi fineret stramenta supponi; *Non decet, inquit, filii, Christianum, nisi in cinere mori. Ego si aliud vobis exemplum relinquo, ipse peccavi.* Oculis igitur ac manibus in cœlum semper intentus, invictum ab oratione spiritum non relaxabat. Et cum à presbyteris, qui tum ad eum confluerant, rogaretur, ut corpusculum lateris mutatione relevaret; *Sinite, inquit, sinite me fratres cœlum potius respicere, quam terram, ut suo jam itinere iturus ad Dominum spiritus dirigatur.* Hæc locutus, diabolum vidit prope assistere. *Quid hic, inquit, astas cruenta bestia? nihil in me, funeste, reperies. Abraha me sinus recipit.* Cum hac ergo voce flagitantem divinis operibus ² spiritum cœlo reddidit; testatique nobis sunt, qui affuerant, jam exanimò corpore glorificati hominis vidisse fe gloriam. Vultus luce clarior renitebat, cum membra

cætera

¹ Nobili illo stratu suo, in cinere & cilicio recubans.] Sic supra Epist. 1. humo, uno tantum cilicio superjecto, cubare consueverat.

² Spiritum cœlo reddidit.] A. C. cccc. i. ut ex Severo & aliis demonstrari potest. Nam, ex Severi sententia, sub consulatu Euodii lxx. fuit anno nimirum ccc. xxxvi. & supervixit, eodem asserente xvi. annos. ergo defunctus anno cccc. i. ætatis lxxxvi. Cum se disset annos xxxi. Tot enim numerandi

sunt anni Episcopatus Martini, si Gregorii sententiæ consenserimus x. Hist. 31. dicentis creatum fuisse Episcopum anno octavo Valentiniani & Valentis Imper. Obiit eadem die, qua festum ejus celebratum postea fuit. Ex quibus omnibus erroris arguuntur, qui Casario & Attico consulibus, suæ ætatis anno lxxxvi. Martinum mortuum esse tradunt. In qua opinione est Gregor. Turon. 1. Hist. 48. Vide Baronium Tomo v. ad A. cccc. i.

I Sancta

cætera ne tenuis quidem macula fuscaret. In aliis etiam, & in illo tantum artubus non pudendis, septennis quodammodo pueri gratia videbatur. Quis istum unquam cilicio tectum, quis cineribus crederet involutum? ita vitro purior, lacte candidior, jam in quadam futuræ resurrectionis gloria, & natura demutatæ carnis, ostensus est. Jam vero in obsequium funeris, credi non potest, quanta hominum multitudo convenerit. Tota civitas obviam corpori ruit, cuncti ex agris atque vicis, multique ex vicinis etiam urbibus affuerunt. O quantus luctus omnium! quanta præcipue mœrentium lamenta monachorum: qui eo die fere ad duo millia convenisse dicuntur, specialis Martini gloria ejus exemplo in Domini servitute stirps tanta fructificaverat. Agebat nimirum ante se pastor extinctus greges suos, ¹ sanctæ illius multitudinis pallidas turbas, ² agmina palliata, & aut emeritorum laborum senes, aut ³ juratos Christi in sacramenta tirones. Tum ⁴ virginum chorus, fletu abstinens præ pudore, cum lætandum potius illi esse sentiret, quem jam suo Dominus gremio confoveret, quam sancto dissimulabat gaudio quod dolebat! siquidem fides flere prohiberet, gemitum extorqueret affectus. Etenim tam erat

sancta

¹ Sanctæ illius multitudinis pallidas turbas.] Monachi, austera vita & crebris jejniis ac vigiliis pallorem affectabant. Notum id ex vitis Patr. Cassiano & aliis.

² Agmina palliata.] Pallium sacerdotalis habitus appellatur, quod eo habitu tunc sacerdotes uterentur Christiani. Non igitur omnes Christiani palliati; sed solum presbyterorum hic habitus. Neque hoc omnium olim Græcorum erat gestamen; sed proprie τὸ φιλσοφῶν ἄμφω: ac propterea hunc etiam habitum vindicarunt sibi Christianis, qui φιλοσοφικῶς ἐργάζονται in vera religione erant. Ita ascetæ κὶ ἀπειθεῖς χριστιανίζοντες vestem olim mutare soliti & pallium Philosophi su-

mere. Vide Tertull. 1. de Pallio. *Salmasius*. In funere igitur Martini, *agmina palliata*, Sacerdotes sive presbyteri sunt. Nam quinque ordines funus comitabantur, Monachi, Presbyteri, Senes, Tirones, Virgines.

³ Juratos in Christi sacramenta tirones.] Catechumenos intelligit. Qui sacramento in fidem Christi adigebantur, & Diabolo abjurabant. Notum ex Patribus.

⁴ Virginum chorus.] Illæ erant, quæ virginitatem Deo voverant, aliæ tamen à Monialibus. Supra in vita cap. xx. *Ut statim puellam Deo voverit, & perpetuæ virginitati dicari: neque ab alio eam, quam à Martino, habitu virginitatis impesito, passus est consecrari.* Qualem virginem infra Dial. XII. XIII. describit.

I A4

sancta de illius gloria exultatio, quam pia de morte confusio. Ignoscere fletibus, gratularere gaudentibus: quia & pium est gaudere Martino, & pium est flere Martinum, dum unusquisque & sibi præstat ut doleat: & illi debet ut gaudeat. Hoc igitur beati viri corpus usque ¹ ad locum sepulcri, ² hymnis canora cœlestibus turba prosequitur. Comparatur, si placet, sæcularis illa pompa, non dicam funeris, sed triumphi: quid simile Martini exsequiis conferetur? Ducant illi præ curribus suis victos, post terga captivos: Martini corpus, hi qui mundum ductu illius vicerant, prosequuntur. Illos confusis plausibus populorum honoret infania, Martinus hymnis cœlestibus honoratur. Illi post triumphos suos in tartara sæva trudentur, Martinus Abrahamæ sinu lætus excipitur; Martinus hîc pauper & modicus, cœlum dives ingreditur: illinc nos, ut spero, custodiens hæc scribentem respicit, te legentem.

¹ Ad locum sepulcri.] *Copiatæ* seu *laboratores* tumulos componebant. Epiphanius in fine Panarii: *λοιπὸν δὲ τῆς κηρυκτικῆς, οἱ πρὸ τῶν μὲν πρὸς τὸν ἁγίου κρημνιστῶν καὶ τῶν ἱερῶν.* Idem clericis interdum accensebantur. De quo vide Bellarminum 1. de Clericis. Mirandum sane, cum hic B. Martini exsequias, & pompam funebrem adeo accurate describat Severus, nullum eum verbum facere de Picavis & Turonibus migrante eo altercantibus: deque ejus corpore, dum Picavi violento sopore oppressi stertunt, à Turonibus furtim in navim demisso, indeque è vico Condarensi per Vingennam fluvium ac Ligerim ad suum opidum avertito. De quibus copiose Greg. Turonensis libro x. Hist. extremo, ubi addit Turonis sepultum fuisse, & Briccium eidem in Episcopatu succedentem sanctissimi viri corpus basilica ornasse, cujus Basilica (sive ea ipsa sit, sive quæ à Perpetuo Episcopo vi. amplior facta est) descriptionem, ut in Trudon. L. antiquissimo

exarata est, lubet adscribere. Basilica S. Martini abest à civitate passus n. fere & 1. habet in longitudine pedes c1. x. in latitudine pedes 1x. in altitudine usque ad cameram pedes xlv. fenestras in altario xxxi. columnas xli. in toto edificio fenestras 1xxii. columnas cxx. ostia vii. tria in altario, quinque in capso. Addam etiam quod in eodem libro additum reperi. Sollemnitates ipsius Basilicæ 111. Idus Novemb. Dispositio S. Martini: unde vicesima dies mensis missa, 1v. Nonas Julias, ordinatio Episcopatus. *Giselinus.*

² Hymnis canora cœlestibus turba prosequitur.] In vita Simeonis Stylitæ cap. xix. *Supponentes corpus feretro, cum psalmis & hymnis duxerunt Antiochiam.* Cap. xxi. *Corpus sancti Simeonis cum psalmis & hymnis, & cum multis lampadibus portaverunt in Ecclesiam, cum psalmis & Hymnis deducta olim cadavera. Frequentissimum hoc in vitis Patrum (Chrysostomus Hom. iv. in Epist. ad Hebr.*